

Gladiolus italicus

Nomenclatuur/etymologie

De geslachtsnaam *Gladiolus* is afgeleid van het Latijnse woord 'gladius', wat 'zwaard' betekent, en de verkleiningsvorm 'olus', wat 'klein zwaard' oplevert. Dit verwijst naar de kenmerkende, zwaardvormige bladeren van de plant. Het soort-epitheton *italicus* is Latijn voor 'uit Italië' of 'Italiaans', wat duidt op de regio waar de plant vaak wordt aangetroffen of waar de soort voor het eerst is beschreven. De Nederlandse naam is Italiaanse gladiool.

Taxonomie

Gladiolus italicus is een overblijvende, knolvormende plant die lid is van de lissenfamilie. De soort is een wilde gladiool en staat bekend als een akkeronkruid in sommige delen van de wereld. De wetenschappelijke classificatie is als volgt:

- *Rijk:* Plantae
- *Klasse:* Liliopsida (Eenzaadlobbigen)
- *Orde:* Asparagales
- *Familie:* Iridaceae (Lissenfamilie)
- *Geslacht:* *Gladiolus*
- *Soort:* *G. italicus*

Foto: Harrie de Vries

Synoniemen

De soort *Gladiolus italicus* kent verschillende synoniemen, wat deels te wijten is aan de brede verspreiding en verwarring met andere wilde gladioolsoorten. Een veelgebruikt synoniem is *Gladiolus segetum*. Andere namen waaronder de plant in de literatuur wordt vermeld zijn onder andere *Gladiolus communis* var. *byzantinus* (hoewel deze laatste vaak als aparte soort wordt gezien) en de volksnamen Veldgladiool en Gewone Zwaardlelie.

Variëteiten en cultivars

Gladiolus italicus wordt voornamelijk als botanische soort in de tuin en in het wild aangetroffen. In tegenstelling tot de grote, hybride gladiolen die populair zijn in de snijbloemenhandel, zijn er van deze wilde soort weinig formeel geregistreerde cultivars. De variatie binnen de soort is voornamelijk zichtbaar in de tint van de bloemkleur, die varieert van felroze tot magenta.

Familie

De plant behoort tot de Iridaceae, de Lissenfamilie. Leden van deze familie zijn over het algemeen knol- of wortelstokvormende kruidachtige planten met opvallende, vaak spectaculaire bloemen. Andere bekende geslachten binnen deze familie zijn onder andere *Iris* en *Crocus*.

Hoogte

Gladiolus italicus is een middelgrote plant. De maximale hoogte van de bloemstengel bedraagt doorgaans tussen de 50 en 100 centimeter. De plant ontwikkelt een opgaande, onvertakte stengel met daarop de losse aarvormige bloeiwijze.

Bloemkleur

De bloemen zijn helder roze tot magenta van kleur, soms neigend naar paarsrood. Ze zijn trechtervormig en ongeveer 4 tot 5 centimeter lang. De onderste bloembladen (tepalen) zijn vaak bleker van kleur en kunnen een kenmerkende lichte, speervormige markering hebben, omlijnd met een donkerdere kleur. Er verschijnen tot ongeveer 20 bloemen in een losse aar op de stengel.

Bladkleur

Het blad van de Italiaanse gladiool is donkergroen, smal en zwaardvormig, wat typerend is voor het geslacht *Gladiolus*. De bladeren staan in een waaier aan de basis van de stengel en zijn rechtopstaand. Het loof is bladverliezend en sterft af nadat de plant is uitgebloeid en in rust gaat.

Bloeiperiode

De bloeiperiode van *Gladiolus italicus* valt in de late lente tot vroege zomer. In het Middellandse Zeegebied begint de bloei vaak al in maart en loopt door tot begin juni. In koelere klimaten kan dit verschuiven naar mei en juni.

Standplaats

Deze wilde gladiool gedijt het beste in de volle zon. Hij heeft een vruchtbare, goed doorlatende grond nodig en verdraagt matige droogte wanneer hij eenmaal is gevestigd, wat wijst op zijn mediterrane oorsprong. Hij wordt vaak aangetroffen op braakliggende terreinen, in akkers (waar hij als onkruid wordt beschouwd) en in open, droge struwelen.

Herkomst

Gladiolus italicus is oorspronkelijk inheems in een uitgestrekt gebied dat zich uitstrekt over heel Zuid-Europa, Noord-Afrika en een deel van West- en Centraal-Azië. Het zwaartepunt van de natuurlijke verspreiding ligt in de Middellandse Zeeregio. De plant is echter verspreid geraakt over andere continenten, waar hij vaak voorkomt als verwilderd onkruid.

Soort gewas

Het is een knolgewas (*cormous perennial*), wat betekent dat het een overblijvende, kruidachtige plant is die overleeft door middel van een ondergrondse knol (*corm*) die fungeert als opslagorgaan voor voedsel.

Vermeerderingswijze

De belangrijkste vermeerderingswijze is door de knolletjes (*cormlets*) te scheiden die rond de moederknol worden gevormd, vooral tijdens de rustperiode. De plant vermeerdert zich in een alarmerend tempo, wat bijdraagt aan zijn reputatie als akkeronkruid. Daarnaast produceert de plant veel zaden in de cilindrische vruchtcapsules, die door de wind en door antropochorie (verspreiding door menselijke activiteit, bijvoorbeeld via graanzaden) worden verspreid.

Klimaatzone

De plant is redelijk winterhard, maar vereist goed doorlatende grond om rotten van de knol te voorkomen. Het wordt doorgaans als winterhard beschouwd in USDA-zones 7 tot 10, maar kan in mildere delen van Europa overleven. Voor koudere gebieden wordt een dikke, droge wintermulch aanbevolen.

Insecten

Gladiolus italicus is aantrekkelijk voor bestuivende insecten en wordt vaak beschouwd als een bijen- en vlindervriendelijke plant, hoewel de grote hybride gladiolen minder vaak worden bezocht. De bloemen worden bestoven door insecten, waarbij de meeldraden en stijl uit de bloem steken.

Voorzitter: voorzitter.nrv@gmail.com

Website: nrvwebsite.nl

Secretariaat: secretariaat.nrv@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/505404964892414>

Webmaster: webmasternrv@gmail.com

Bronvermelding

<https://www.rhs.org.uk/plants/8016/gladiolus-italicus/details>

<https://www.gardenia.net/plant/gladiolus-italicus>

https://en.wikipedia.org/wiki/Gladiolus_italicus

https://www.picturethisai.com/nl/wiki/Gladiolus_italicus.html

<https://www.verspreidingsatlas.nl/8235>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	<i>Gladiolus</i> (klein zwaard, verwijzend naar de bladvorm); <i>italicus</i> (Italiaans, uit Italië)
Taxonomie	<i>Rijk:</i> Plantae, <i>Orde:</i> Asparagales, <i>Familie:</i> Iridaceae, <i>Geslacht:</i> <i>Gladiolus</i> , <i>Soort:</i> <i>G. italicus</i>
Synoniemen	<i>Gladiolus segetum</i> , Veldgladiool, Gewone Zwaardlelie
Variëteiten en cultivars	Weinig formeel geregistreerde cultivars, variatie in tint (roze/magenta)
Familie	Iridaceae (Lissenfamilie)
Hoogte	50 tot 100 cm
Bloemkleur	Roze tot magenta/paarsrood, blekere markeringen op lagere tepalen
Bladkleur	Donkergroen, zwaardvormig, rechtopstaand, bladverliezend
Bloeiperiode	Late lente tot vroege zomer (maart tot juni)
Standplaats	Volle zon, vruchtbare, goed doorlatende grond, verdraagt droogte na vestiging
Herkomst	Zuid-Europa, Noord-Afrika, West- en Centraal-Azië (Middellandse Zeegebied)
Soort gewas	Knolgewas (<i>cormous perennial</i>)
Vermeerderingswijze	Scheiden van knolletjes (<i>cormlets</i>), zaad
Klimaatzone	USDA 7 tot 10 (met bescherming in koudere gebieden)
Insecten	Aantrekkelijk voor bijen en vlinders